Demonstracije zrušile avtokrata

Bogdan Sajovic, foto: Christiaan Triebert/flickr.cim, wikipedia.org

Več dni krvavih spopadov v Kijevu je pripeljalo do odstavitve in pobega avtokratskega ukrajinskega predsednika Janukoviča. V demonstracijah je bilo nekaj manj kot sto mrtvih in več kot dva tisoč ranjenih, večinoma protestnikov.

Prejšnji teden so večmesečne demonstracije v Ukrajini pripeljale do odstavitve in pobega ukrajinskega avtokratskega predsednika Viktorja Janukoviča. V torek je približno po mesecu dni znova izbruhnilo nasilje in prvega dne demonstracij terjalo trinajst življenj. Protestniki namreč niso popustili pred ultimatom varnostnih sil, da se morajo do pete ure popoldne umakniti, sicer bodo proti njim posredovale. Tako je policija zvečer vdrla na Trg neodvisnosti. Tako policija kot tudi eden od opozicijskih voditeljev, nekdanji boksarski šampion Vitalij Kličko, sta pred tem ženske in otroke na trgu pozvala, naj se umaknejo na varno. Policisti so nato nad protestnike krenili z vodnimi topovi, šok granatami in gumijastimi naboji, ti pa so med drugim odgovorili z metanjem molotovk in kamenja. Nekaj šotorov na trgu je zagorelo. Kličko je ob tem na odru sredi trga zatrdil, da ne gredo nikamor, in da imajo tam »majhen otok svobode«. Drugi opozicijski voditelj Arsenij Jacenjuk, vodja stranke Domovina, pa je Janukoviča pozval, naj umakne policiste in do srede zjutraj razglasi prekinitev ognja. Na Trgu neodvisnosti je tisti večer kljub policijskemu nasilju vztrajalo kakih 25.000 protestnikov. Krvava bilanca prvega večera je bila trinajst izgubljenih življenj, in sicer sedmih civilistov in šestih policistov, kot so sporočala prva poročila. Večina te trinajsterice je umrla zaradi strelnih ran. Še kakih 200 protestnikov naj bi bilo ranjenih, od tega so jih približno polovico sprejeli v bolnišnicah, po navedbah ukrajinskega notranjega ministrstva pa je bilo ranjenih tudi 184 policistov, od tega 35 huje. A v sredo zjutraj so prišle v javnost še veliko bolj šokantne številke. Nekaj ranjenih protestnikov je ponoči umrlo, nekaj pa so jih našli šele proti jutru. Tako so objavili, da je v prvem spopadu umrlo šestindvajset protestnikov. Tudi ranjenih jih je bilo veliko več, kot so predvidevali. Mnogo ranjencev se namreč ni hotelo ali upalo zateči v bolnišnice in so se zdravili zasebno. Opozicija je ocenila, da je ranjenih protestnikov vsaj šeststo.

Tri mesece so protestniki vztrajali na osrednjem kijevskem trgu.

Duh je ušel iz steklenice Ukrajinski predsednik Viktor Janukovič je v »nagovoru narodu« v sredo v jutranjih urah izjavil, da so protestniki prestopili mejo, ker so poskušali oblast prevzeti z orožjem, in zagrozil, da se bodo odgovorni »soočili s pravico«. Sreda je nato minila razmeroma mirno, v glavnem v neuspešnih pogajanjih. Janukovič, ki se je ponoči neuspešno sešel z opozicijskimi voditelji Vitalijem Kličkom, Arsenijem Jacenjukom in Olehom Tjanihbokom, je za četrtek razglasil dan žalovanja. Ukrajinska obveščevalna služba je medtem sprožila preiskavo »nezakonitih dejavnosti določenih politikov, usmerjenih v prevzem državne oblasti«. Ukrajinska varnostna služba SBU je v sredo popoldne sprožila protiteroristično akcijo na ozemlju celotne države, ker se država sooča s »konkretnimi terorističnimi dejanji«. Vodja varnostne službe Oleksandr Jakimenko je v sredo na tiskovni konferenci dejal, da je od torka v roke »zločincev« prišlo okoli 1.500 kosov orožja in 100.000 nabojev, ter napovedal, da bo v akciji sodelovala tudi vojska. Vendar pa je vojska po vsem sodeč odklonila, da bi posredovala v notranjih sporih. Nekateri visoki vojaški poveljniki so izjavili, da je tudi po ustavi vojska namenjena obrambi pred zunanjim sovražnikom in v notranjih sporih nima kaj iskati.

Zadnji teden so demonstracije na Trgu Majdan prerastle v pravo bitko.

> Janukovičev sin si je s očetovo pomočjo nagrabil na stotine milijonov dolarjev premoženja.

In tudi noče! Janukovič je zaradi tega v sredo popoldne zamenjal vodjo generalštaba vojske Volodimirja Zamana in na njegovo mesto imenoval generala Jurija Ilina. Razloga za zamenjavo Janukovič ni navedel, v ukrajinski javnosti pa je zakrožila novica, da je Zaman že v začetku meseca, ko je Janukovič razmišljal o uvedbi izrednih razmer zaradi protestov, dejal, da nihče nima pravice uporabiti oboroženih sil za omejevanje pravic državljanov. Kasneje pa se je izkazalo, da je bila tudi ta zamenjava na vojaškem vrhu ukrajinske vojske brca v temo. Na novo imenovani načelnik generalštaba Ilin je v naslednjih krvavih dnevih vojsko obdržal zunaj uličnih spopadov v Kijevu. Neuspešna pogajanja v sredo so tudi pokazala, da je bila prelita kri in da je zaradi tega duh ušel iz steklenice in da ga po vsej verjetnosti ne bo več mogoče spraviti nazaj vanjo.

Čeprav je bil za četrtek napovedan dan žalovanja za žrtvami torkovih demonstracij, so tega dne padle nove žrtve. Vneli so se novi krvavi spopadi med protivladnimi protestniki in varnostnimi silami, ki so terjali štirideset smrtnih žrtev. Notranji minister Vitalij Zahračenko je v četrtek podpisal ukaz o razdelitvi bojnega orožja pripadnikom varnostnih sil. Do odločitve je prišlo, potem ko so tako imenovani radikalni ekstremisti po navedbah notranjega ministrstva zajeli 67 policistov. Notranji minister je ukazal uporabo ostrega streliva »z namenom zavarovati življenja in zdravje pripadnikov varnostnih sil«. Protestniške skupine so tistega dne govorile o najmanj 60 smrtnih žrtvah. Zdravniški viri na opozicijski strani so izpostavljali, da so bile številne žrtve ubite z enim samim zelo natančnim strelom ostrostrelcev. Kaj kmalu so tudi po omrežjih zakrožili posnetki protestnikov, ki se sicer skušajo zavarovati s provizoričnimi ščiti, a jih kljub temu kosijo krogle ostrostrelcev. Ti posnetki so še povečali ogorčenje nad ukrajinskim režimom in spodbudili voditelje Evropske unije, da je napovedala sankcije proti Ukrajini.

Žrtvam navkljub so začeli protestniki dobivati pobudo. Oblasti so zaradi pritiska protestnikov izpraznile glavno zgradbo vlade in parlament, policija pa je prebivalce Kijeva pozvala, naj ostanejo doma. Ukrajinska verhovna rada se je po umiritvi razmer popoldne vendarle sešla na izredni seji, na kateri naj bi preučili nekaj predlogov vladajoče Stranke regij predsednika Janukoviča za razrešitev situacije. Opozicijski ▶

voditelj Vitalij Kličko je nasilje medtem označil za provokacijo proruske vlade Janukoviča. Ruski zunanji minister Sergej Lavrov pa je na drugi strani ukrajinske protestnike, ki jih je imenoval skrajneži in ekstremisti, obtožil netenja državljanske vojne. Medtem so protestniki zasedli sedež Janukovičeve stranke in ga zažgali. V četrtek je Janukovič začel popuščati in prek poljskega predsednika sporočil, da se je pripravljen spet pogajati.

Razpad Janukovičeve oblasti

Ukrajinski predsednik Viktor Janukovič in opozicijski voditelji so nato v petek podpisali dogovor o končanju krize, ki je državo pripeljala na rob državljanske vojne. Janukovič je napovedal predčasne predsedniške volitve, ukrajinski parlament pa je že izglasoval vrnitev k ustavi iz leta 2004, ki omejuje predsednikova pooblastila. Janukovič je še istega dne dopoldne sprožil postopke za predčasne predsedniške volitve, za vrnitev ustave iz leta 2004 in oblikovanje vlade narodne enotnosti, kar so bile glavne zahteve opozicije in protestnikov. Opozicija je v podpis sporazuma dokončno privolila šele pod pogojem, da v prihodnji vladi ne bo dotedanjega notranjega ministra in da bo zamenjan tudi generalni državni tožilec, znan Janukovičev lakaj. Podpis je tako sledil popoldne, pri čemer so bili navzoči tudi posredniki EU, Putinovega odposlanca pa ni bilo.Sporazum je predvideval, da ukrajinski parlament najkasneje v 48 urah sprejme poseben zakon, s katerim bi se država vrnila k ustavi iz leta 2004. V desetih dneh naj bi sprti strani nato oblikovali koalicijo in vlado narodne enotnosti. Najkasneje septembra mora biti sprejeta ustavna reforma, s katero bi uravnotežili pristojnosti predsednika, vlade in parlamenta. Predsedniške volitve bodo sledile po sprejetju nove ustave, a ne kasneje kot decembra letos. Obe strani sta se poleg tega zavezali k ustavitvi nasilja in k amnestiji doslej aretiranih protestnikov. Protestniki so obljubili še umik iz zasedenih javnih stavb in izročitev nezakonitega orožja, vlada pa je privolila, da bo oborožene sile odslej uporabljala izključno za varovanje javnih poslopij. Nasilna dejanja bodo stvar preiskave. Dogovor je nemudoma začela izpolnjevati ukrajinska verhovna rada. Sprejela je namreč zakonodajo, s katero se je država vrnila k ustavi iz leta 2004, takoj zatem pa še zakon o amnestiji za protestnike. Verhovna rada je izpolnila tudi zahtevo opozicije po odhodu notranjega ministra Vitalija Zaharčenka, ki ga je s prepričljivo večino razrešila. Parlament pa je ne nazadnje odprl še pot za izpustitev zaprte opozicijske voditeljice in nekdanje premierke Julije Timošenko iz zapora. Poslanci so namreč dekriminalizirali člen kazenskega zakonika o zlorabi oblasti, po katerem je bila Timošenkova leta 2010 obsojena na sedemletno zaporno kazen.

> Ukrajinska vojska je odklonila, da bi se vmešala v notranjepolitične spopade v državi.

A kljub dogovoru med oblastjo in opozicijo niso bili vsi zadovoljni s sporazumom. Nekatera radikalna gibanja so napovedovala nadaljevanje tako imenovane nacionalne revolucije. Zahteve po takojšnjem odhodu Janukoviča z oblasti je slišati tudi med okoli 40.000 protestniki, ki so se v petek zvečer znova zgrnili na Majdan. Kljub podpisanemu dogovoru med Janukovičem in parlamentarno opozicijo o končanju politične krize v državi je več tisoč ljudi preživelo noč na osrednjem Trgu neodvisnosti in izražalo nezadovoljstvo z dogovorom, ki naj po njihovi oceni ne bi bil celovit. Zahtevali so tudi takojšnji odstop predsednika Janukoviča.

Pobeg Janukoviča iz Kijeva

Ukrajinsko vodstvo je v soboto vse bolj izgubljalo nadzor v državi. Vodja protestnikov Andrej Parubij je na Majdanu sporočil, da imajo protestniki nadzor nad parlamentom, sedežem vlade in predsedniško palačo. Na stran ukrajinskega ljudstva sta se postavila tudi policija in vojska. Notranje ministrstvo je sporočilo, da policija stoji ob strani ukrajinskemu narodu in si prav tako želi hitrih sprememb.

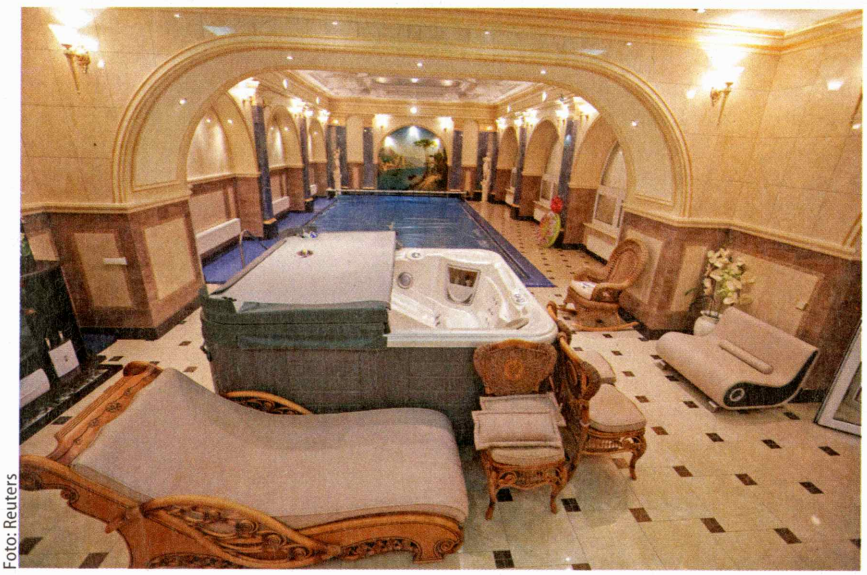
Janukovič je medtem zapustil Kijev in se zatekel v Harkov na severovzhodu države, ki velja za njegovo politično utrdbo. V Kijevu se je v soboto razširila novica, naj bi bil Janukovič obljubil, da bo odstopil. Kmalu zatem se je oglasil sam Janukovič in zavrnil možnost odstopa. V pogovoru za lokalno televizijo v Harkovu je zatrdil, da ne bo podpisal nobenega od novih zakonov, ki jih je sprejel parlament, vse sprejete odločitve pa označil za nezakonite. Zatrdil je tudi, da ostaja v državi. Ukrajinski parlament je namreč pred tem za novega predsednika verhovne rade izvolil Oleksandra Turčinova, imenoval pa je tudi novega začasnega notranjega ministra. To je postal Arsen Avakov. Oba veljata za tesna sodelavca Julije Timošenko. Turčinov je na položaju zamenjal Volodimirja Ribaka, tesnega Janukovičevega sodelavca. Ribak naj bi bil

Protestniki so se branili s ščiti, nanje pa so streljali ostrostrelci.

V uličnih spopadih je izgubilo življenje okoli sto ljudi na obeh straneh.

Država je obubožana, njeni voditelji z Janukovičem na čelu pa so si nagrabili ogromno premoženja.

Foto: Reuters

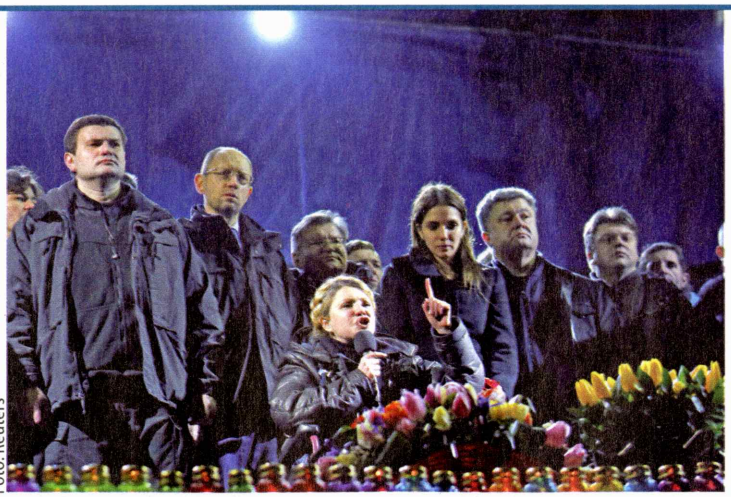

Foto: Reuters

V soboto proti koncu dneva je opozicija slavila zmago nad Janukovičem. Protestnike je nagovorila na svobodo izpuščena Julija Timošenko.

odstopil iz zdravstvenih razlogov, tako kot Janukovič pa naj bi se bil zatekel v Harkov. Avakov je na položaju nasledil Vitalija Zaharčenka, ki ga je parlament razrešil v petek in s tem izpolnil eno od zahtev opozicije. Zaharčenku pripisujejo odgovornost za krvavo nasilje nad protestniki, ki je v minulih dneh zahtevalo najmanj 77 smrtnih žrtev. Ukrajinski parlament je v soboto glasoval tudi za takojšnjo izpustitev Timošenkove, ki je bila oktobra 2011 obsojena v spornem sodnem procesu, ki ga je mednarodna skupnost ostro kritizirala. Še istega dne je Timošenkova, ki je zaradi bolečin v hrbtenici uporabila voziček, prišla na glavni trg in nagovorila protestnike. Pozdravila jih je kot junake in jih pozvala, naj vztrajajo, dokler ne bodo izpolnjene vse njihove zahteve. »Janukoviča in tolpo, ki ga obkroža, moramo privesti na Majdan,« je dejala in pozvala k preiskavi smrtnih primerov med protestniki.

Parlament je v nedeljo glasoval tudi za to, da se lastništvo Janukovičeve razkošne rezidence na obrobju Kijeva prenese na državo. Fotografije predsedniške rezidence so povzročile bes med ljudmi. Ukrajina je namreč na robu finančnega zloma, izropana, in kot vse kaže, je bil Janukovič na čelu tistih, ki so si basali žepe z bogastvom. Janukovičevi nasprotniki so že dolgo časa zatrjevali, da je Janukovičev sin, ki je bil pred očetovim vzponom na oblast običajen zobozdravnik, v vsega nekaj letih prišel do osebnega premoženja, ki naj bi bilo vredno od 185 do 500 milijonov dolarjev! Njegova firma ima podružnice tudi v Švici in na Nizozemskem, ukvarja pa se z gradbeništvom, nepremičninami, bančništvom in izvozom visokokvalitetnega premoga.

Parlament je tistega dne sprejel tudi spremembe zakonodaje, s katerimi si je znova povrnil pravico do imenovanja sodnikov, razveljavil pa je zakon iz leta 2012 o rabi ruščine pri delu policije. Ukrajinska verhovna rada je nadaljevala z razrešitvijo Janukovičevih zaveznikov; razrešila je zunanjega ministra Leonida Kožaro in ministra za izobraževanje Dmitra Tabačnika. Še za dva Janukovičeva tesna sodelavca, nekdanjega ministra za prihodke Oleksandra Klimenka in nekdanjega generalnega državnega tožilca Viktorja Pšonka, pa so oblasti izdale nalog za aretacijo. Oba naj bi bila poskusila neuspešno pobegniti čez mejo.

Ukrajina je v ponedeljek izdala nalog za aretacijo odstavljenega predsednika Viktorja Janukoviča v okviru preiskave množičnega umora protestnikov v minulem krvavem tednu v Kijevu. »Zaradi množičnega umora miroljubnih civilistov je bila uvedena kazenska preiskava. Janukovič in številni drugi uradniki so na seznamu iskanih,« je v izjavi zapisal začasni notranji minister Arsen Avakov.

Janukovič se je že pred glasovanjem o njegovi odstavitvi umaknil v Harkov na proruskem vzhodu države. Od tam je v soboto sporočil, da ne namerava odstopiti in da je še vedno legitimni ukrajinski predsednik. Kasneje je novi začasni predsednik Ukrajine Oleksandr Turčinov sporočil, da je ukrajinska obmejna policija v Donecku Janukoviču preprečila, da bi se vkrcal na letalo in odpotoval v Rusijo. Po podatkih, ki so bili na voljo v ponedeljek, se je Janukovič zatekel na polotok Krim, kjer je menda odpustil svoje telesne stražarje, ki so mu služili vse od bega iz Kijeva, ter odšel neznano kam. Po nepreverjenih vesteh naj bi se bil zatekel v rusko vojaško oporišče v Sevastopolu, od koder bi lahko pobegnil v tujino, predvidoma v Rusijo.

Opozicija, ki je prevzela oblast, je tudi napovedala čimprejšnjo sestavo začasne vlade. V času oddaje tega prispevka je bilo sporočeno, da bodo novo vlado predvidoma postavili v četrtek, 27. februarja. D

Avtokrat Viktor Janukovič, ki je bil v dobrih odnosih z Rusijo (na sliki skupaj z Dmitrijem Medvedjevom), je pobegnil iz prestolnice, njegova oblast pa se je sesula.

ZVD
ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.
Zagotavljamo vam vrhunske storitve
VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU
PROMOCIJA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU
VARNOST IN ZDRAVJE NA GRADBIŠČIH
POŽARNA VARNOST IN PROTIEKSPLOZIJSKA ZAŠČITA
TEHNIČNA VARNOST IN TEHNIČNI PREGLEDI OBJEKTOV
OSEBNA VAROVALNA OPREMA IN VARNOSTNI ZNAKI
HIGIENA ŽIVIL IN HACCP SISTEM
VARSTVO PRED NEIONIZIRAJOČIMI SEVANJI
VARSTVO PRED IONIZIRAJOČIMI SEVANJI
EKOLOGIJA IN TOKSIKOLOGIJA
FIZIKALNE MERITVE - HRUP, VIBRACIJE, OSVETLJENOST
IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE
DELOVNO PRAVO IN SOCIALNA VARNOST
ZVD d. d., Chengdujska cesta 25, 1260 Ljubljana - Polje,
T (01) 585 51 00, F (01) 585 51 01, E info@zvd.si
www.zvd.si